

Nadaljevanje govora tov. Edvarda Kardelja

Nadaljevanje s 1. strani.

Ta taktika dobro spominja na dejstvo, da je naša notranja reakcija, da so vse protijudske sile ves čas osvobodilne vojne bile povezane s tujcem, z inozemcem, kajti belogardisti, ustaši in četniki so šli z Nemci, z Italijani in z vsemi okupatorji, ki so prišli v Jugoslavijo. Prav tako so razne emigrantske vlade, kakor Puričeva vlada, vlada Slobodana Jovanovića, Grola itd., iskale zavezništva v raznih profašističnih kličih v inozemstvu, da bi pomagale četnikom, ustašem, belogardistom itd. Vse, kar počne ta protijudska reakcija v Jugoslaviji, je en sam poskus dobiti podporo v inozemstvu proti svojem lastnemu ljudstvu. To je vsa njihova zgodovina in vse njihovo mojstrstvo. Treba je sicer priznati, da so v tem pogledu celo mojstri, kar se tiče zbiranja raznih momentov, datumov itd., da bi čim bolj opozorili inozemstvo nase. Toda njim je treba povedati, da so večji mojster od njih ljudske množice, in da sploh ni večjega mojstra, kot so združene ljudske množice v borbi za svoje demokratične in socialne pravice. Naše ljudske množice so s težkimi napori in z brezštevilnimi žrtvami dosegle to, kar so hoteli v preteklih stoletjih doseči najboljši sinovi našega naroda in vseh jugoslovanskih narodov. Zastonj misli mala, reakcionarna, zaostala protijudska klika, da bi mogla zavreči kolo zgodovine. Ljudstvo je začelo samo s svojimi lastnimi rokami, s svojim delom pisati svojo zgodovino. Če to velja za vse narode Jugoslavije, velja še toliko bolj za slovensko ljudstvo, ki je bilo trinajst in več stoletij tujcu hlapec in ki tako rekoč sploh ni imelo svoje zgodovine. Sedaj, v tej vojni, je začelo pisati svojo zgodovino s svojo krvjo, s svojim trpljenjem. Dalo je žrtve, kakršnih nikdar doslej v slovenski zgodovini ni dalo slovensko ljudstvo.

Zaradi tega so podle, smešne in satanske nakane tistih, ki mislijo, da lahko pokličejo proti lastnemu narodu reakcijo vsega ostalega sveta na pomoč.

Mislím in uverjen sem, da tem sovražnikom ljudstva ne bo prav nič pomagalo niti to, da so v zadnjem času pritegnili na pomoč še eno rezervno. Dejstvo je, da je del reakcije visokega katoliškega klera nastopil s svojim pastirskim pismom proti ljudstvu. Tudi ta del visokega katoliškega klera bi rad pomagal načrtu, o katerem sem prej govoril. Jaz bom kratak v tem oziru. Rad bi podčrtal samo nekaj stvari. Pravi avtorji tega »pastirskega pisma« — tu ne govorim o tistih škofih in visokih cerkvenih predstavnikih in o katoliških duhovnikih, ki so iz cerkvene discipline brali in podpisali to pismo, pač pa govorim o pravih avtorjih, o duhovnih očetih tega pisma — torej ti duhovni očeti tega pisma se tudi v preteklosti niso nikoli preveč odlikovali s patriotizmom, ne z ljubeznijo in navezanostjo na svoje ljudstvo. Ta del visokega klera je pomagal na Hrvaškem ustašem. Njegovi ljudje, ustaški duhovniki po Bosni in drugod, so do kolen brodili v krvi pomorjenega ljudstva.

Krivi so za morje prelite krvi

v Jugoslaviji. Oni nosijo odgovornost, velik del odgovornosti za trpljenje našega ljudstva. Kakor so podpirali prej Pavelića in v Sloveniji okupatorja, tako bi radi v teh dneh podpirali tisto garnituro sovražnikov ljudstva, ki se sedaj pojavlja na dnevnem redu. Življenje gre naprej. Ljudstvo gradi svojo osvobodeno domovino, oni pa ostajajo stari in nepoboljšljivi. Tujci so bili prej, v stari Jugoslaviji, ko niso nikdar imeli razumevanja za svoje ljudstvo, tujci so bili za časa vojne, ko so služili okupatorju in tujcu, tujci so tudi danes, ko ponovno prosijo za pomoč, da bi rešili — ne pozicije katoliške cerkve, kajti katoliška cerkev ni v prav nobeni nevarnosti, še manj, da bi rešili vero, kajti vera prav tako ni v nobeni nevarnosti, ampak da bi rešili pozicije protijudske izkoriščevalske klike, ki se skuša ponovno dokopati do oblasti. Ne bom govoril o pojavih belogardističnih duhovnikov pri nas in o njihovih zločinih. Vsi vi veste o tem in zastonj bi bilo ponavljati te stvari. Človek bi mislil, da bo ta gospoda v zavesti svoje krivde, sedaj, ko je nova

Jugoslavija s tako široko gesto prešla preko vsega, kar je bilo v preteklosti,

da bo ta gospoda molčala. Toda komaj so se okoristili s širokogrudnostjo nove Jugoslavije, že so iz iz pomiloščenih obtožencev spremenili v tožilce. Morda se kdaj komu posreči takšen manevar. Toda danes, ko se v Jugoslaviji še ni usledila sveža zemlja na grobovih žrtev, padlih po njihovi krivdi, in za katere nosijo oni odgovornost, danes je taka akcija naravnost satanska. G. Štepinac, ki je glavni organizator te akcije, si zastonj utvarja, da bo mogel v novi Jugoslaviji nadaljevati z akcijo, ki jo je začel za časa Pavelića in v Paveličevo korist. No, ne gre samo za to. Kolikor poizkuša ta gospoda doseči v tem času uspeh, je — mislim — ne samo protijudska, ampak je tudi smešna. Drvigniti ta šum v času, ki je tako že ugoden za njih, je dejansko smešno. Obenem sem pa prepričan, da bodo škodo zaradi te akcije imeli samo oni. Nova Jugoslavija je dala vse demokratične pravice ljudstvu in med temi pravicami je tudi popolna svoboda veroizpovedi. Samo stvar katoliške duhovščine je, da v polni meri izkoristi te demokratične

pravice v korist ljudstva, ne pa da jih zlorablja v korist izkoriščevalskih klik, ki jih je ljudstvo obsodilo in ki jih ljudstvo ne bo več videti na oblasti. Tako so torej, tovariši, pogoji, v katerih se vrše naše volitve. Njihov značaj je jasen: za OF, za Ljudsko fronto v Jugoslaviji bo volil tisti, ki je za resnično demokracijo, ki je za pridobitve naše štiriletnje krvave težke borbe, ki je za ljudsko oblast, ki je za lepšo bodočnost slovenskega ljudstva, za njegov napredek, za srečo njegovega delovnega človeka. Kdor je za kaj drugega, kdor je za staro Jugoslavijo, komur je žal dobrot stare Jugoslavije in dobrot, ki so mu jih nudila stara vodstva v času vojne in okupacije, ta ne bo volil. Mi take ljudi prosimo, naj ne volijo. Mi smo, kar se teh ljudi tiče, popolnoma edini, z g. Grolom in z vso opozicijo in želimo, da se vsi ti abstiniirajo na volitvah.

Jamčimo in se obvezujemo, da se nikomur niti las ne bo skrivil,

če ne bo šel volit. Mirne duše lahko ostanejo doma, nihče jih ne bo vprašal, zakaj niso šli voliti. Kdor pa želi graditi svojo domovino, da bo lepša in svobodnejša, kakor je bila v preteklosti, ta naj gre volit, ta bo volil OF. Tovariši in tovarišice! Običaj je, da se na volitvah shodih obljublja, da se dajejo obljube. Tudi jaz bi moral, če bi se držal starega recepta, obljubljati mostove, ceste, vodnjake itd. Za lastnost je položaj naše domovine in ne samo naše domovine, ampak vse Evrope danes tak, da bi, če bi obljubljal, lahko obljubil samo težko zimo, ekonomske težkočine in še dober čas trpljenja in pomanjkanja najbolj neobhodno potrebnih stvari. (Klic: Premagali jih bomo!) Tovariši, tudi jaz se strinjam z vami. Vsem nam je jasno, da bomo vse te težave premagali. Premagala jih ne bo vlada. Premagala jih ne bo kaka stranka, premagala jih ne bo neko vodstvo, premagali jih boste vi, ljudstvo. Premagalo jih bo zaradi tega, ker je ljudstvo gospodar na svoji zemlji, in tisti, ki je sam gospodar, tisti bo znal premagovati težave, tisti bo znal pravilno gospodariti. Stranke, razne stranke preteklosti so pri volitvah obljubljale, kaj bodo vse napravile za ljudstvo. Mislím, da je že samo na tak način zastavljeno vprašanje, najboljši znamenje, da niso bile te stranke prijatelj ljudstva. Nobena stranka ne more napraviti ničesar za ljudstvo. Ljudstvo lahko samo vse naredi. Stvar je samo v tem, da se ljudstva da možnost, da naredi to, kar smatra za potrebno, da si s tem izboljša življenje in si ustvari boljše bodočnost. In to je volilni program OF. Zaradi tega prav nič ne dvomimo, da pomeni zmaga OF tudi premaganje vseh težav, ki bodo prišle še nad nas. V veliki francoski revoluciji je konec 18. stoletja, torej v najtežjih časih za mlado revolucionarno republiko, tedanje vodstvo revolucije vrglo med narod naslednje geslo: Šest mesecev lakote za republiko. — Mi bi danes lahko rekli: Šest mesecev težav in upornega dela za našo mlado, svobodno republiko Slovenijo in za našo zvezno republiko Jugoslavijo! Šest mesecev upornih naporov, tudi če bo treba še trpeti pomanjkanje; šest mesecev upornih naporov za lepšo bodočnost Jugoslavije pod vodstvom tovariša Tita, za ustvaritev blagostanja našemu delovnemu človeku.

Tovariši in tovarišice! Ko sem hodil v teh tednih po drugih državah, sem videl, da je Jugoslavija, kar se tiče tempa izgradnje, kar se tiče obnavljanja življenja in celo, kar se tiče neposredne višine v materialnem stanju, da je Jugoslavija daleč in pred mnogimi državami v Evropi, daleč celo pred tistimi, v katerih se zelo malo ve, s kakšnimi notranjimi težavami se bori. Kar se tiče obnove razdejavanja je Jugoslavija morda med prvimi državami v Evrop

Primorska korenina

Primorska danes ni več samo krpa zemlje, s katero so nekoč našli požrtni italijanski imperialistični fašizem, ampak je domovina junaških borcev, ki hočejo in bodo o njej sami odločali. In oni so že spregovorili, že so se odločili; pa ne danes, pa tudi ne včeraj, o ne, oni so spregovorili že takrat o svoji zemlji, ko se je tod še oblastno šopirila fašistična zver. Uprli so se fašizmu, uprli nasilju in krivicam, uprli, zato so goreli njihovi domovi, zato so jih pobijali. Dvignili

Očka Hrovatin med soborci

so se Primorci, dvignili klic vse ljudske vstaje, dali kri, dali svoje domove — pa ne zato, da bi samo menjali fašističnega nasilnika, ali pa da bi fašist menjal svojo že preveč krvavo suknjo, ampak zato, da se združijo z materjo Jugoslavijo, z domovino demokratičnega ljudstva.

Taki prekaljeni antifašisti so Primorci.

Poglejmo si enega izmed teh — očka Hrovatina Jožeta, doma tam iz Sempasa, ki je že izpolnil 72 let svojega življenja. Ta stari borec za ljudske pravice, ta veteran, naše protifašistične borbe je previharil težke dneve fašističnega nasilja z enako ponosno dvignjeno glavo takrat, ko je v začetku primorske tragedije v letu 1922 kljuboval fašizmu kot ljudski župan, ali takrat, ko je uklenjen romal skozi fašistične zapore tam po Pisticci, Ustiki, Palermu itd., ali pa takrat, ko je sedemdeset let star stopil v partizane v Barju.

16krat je bil aretiran, 16krat so njegove delovne roke omahnile v fašistične verige, 16krat je vedno znova nastopil pot po zaporih in taboriščih, kjer so umirali naši junaški

protifašisti in to samo zato, ker je bil ljudstvu zvest, ker »z njimi nisem bil, ker ne morem biti, saj fašisti uničujejo naše ljudstvo«, kakor sam pravi še danes. In nikdar ni čul obtožnice, nikdar ni bil zaslišan, na njegovo zahtevo, da mu pojasnijo, zakaj je zaprt, pa so mu v Palermu enostavno napisali skromen listek, da zato, ker je komunističnih idej.

Na lastna ušesa pa je čul kako skušajo trgovati koljači jugoslovanskih narodov v tujini z usodo naše domovine. V istem času, ko so njemu doma četniki skupno z Nemci razbijali po domačiji, ropali in izropali vse, nagнали sina v smrt v Mautausen, so organizatorji te morije upali po taboriščih bivših fašističnih jetnikov, katere so zavezniki osvobodili, s tristo tiri liri kupovati nesrečne izgnance, da jih pošljejo kot klavno živino v domovino, da jih pošljejo v domovino kot »edino regularno Mihajlovičev jugoslovansko vojsko«.

Ne njega ne zavednih Primorcev niso zmotili krvavi groši, katere so ti zločinci pokradli pred begom leta 1941 iz državnih jugoslovanskih blagaj, ampak so stopnjevali njegov srd do take mere, da je ta sivolasi očka stopil v Barju v partizane in odšel v domovino na Vis, Zadar, Novi grad in Koper, kjer je bil potem v maju letos poslan domov.

Prišel je domov na zapuščeno in uničeno domačijo, toda ne pripovedovat stare zgodbe, ampak delat. On ne pozna počitka; dobro ve, da moramo graditi, moramo obnavljati, če hočemo, da bomo to obdržali, kar smo si priborili. To je naša primorska korenina, to je tisti očka Hrovatin, ki je dejal, da moramo vse dati za našo novo državo, ker dajemo s tem prvič v življenju za nas same, to je dalje tisti očka Hrovatin, ki je pribral: »O ne, fašistov pa nikdar ne več na Primorsko. Mi poznamo samo še pot svobodne prave ljudske demokracije. Znali smo prijeti za uporniško puško, bomo znali pa tudi sedaj to očuvati, kar smo si priborili.«

Nad vse je ponosen na domačo vas Šempas, ki šteje okrog 800 ljudi, pa je dala 262 partizanskih borcev,

Izvoljeni odbori — takoj na delo!

Tostran »modre črte«, kjer more in sme priti do izraza v celoti ljudska volja, daje Primorska ponovno izraza svojemu hotenju in zahtevam. To se pravi, primorsko ljudstvo si tostran »modre črte« voli na dosledno demokratičen način svojo ljudsko oblast, svoje narodno osvobodilno obdore. S tem postavlja neporušne stebre prave ljudske demokracije in dviga na oblast sto in stotine novih ljudi, novih organov narodne oblasti, utelešuje ljudsko voljo in pomeni pot k popolni zmagi delovnih množic. S tem se naša ljudska oblast, ki je »bila porojena že v času nacifašistične okupacije in je obsegala le majhna osvobodjena ozemlja razširja na celotno vzhodno Primorsko. Naša ljudska oblast zajema s tem vsako vas in slednje naselje in povsod vznikne trden organ nove ljudske oblasti. Ta veličastna zmaga ljudske demokracije na Primorskem je živa priča, da primorske ljudske množice v svojem pohodu za dosego vseh demokratičnih pridobitev, do katerih pravico so si same v borbi priborile, ne poznajo

od katerih je dalo svoja življenja za svobodo Primorske, za strtje fašizma 42 junakov.

Ta naša primorska korenina pa je trd kot kraški kamen in silen kot burja; vsa ta leta ne malega trpljenja ga niso skrušila. Preteklo nedeljo je šel kot član primorske delegacije na zborovanje v Ljubljano, kjer je govoril podpredsednik jugoslovanske zvezne vlade Edvard Kardelj. Ves čas zborovanja je ta sivolasi in bradati možak stal vzravan in poslušal s polpriprtimi ustmi, kako se vse uresničuje, za kar je Primorska toliko pretrpela. In besede velikega jugoslovanskega politika so v tem možu našle prav tisto rodno grudo, katero so fašisti dolga leta tako neusmiljeno teptali, narodno in človeško samozavest, da je še silnejši, še močnejši kot kdaj koli prišel nazaj na Primorsko: »Tovariši, naš klic, naš upor, naša kri, trpljenje in upravičene zahteve so našle odmeva in podpore.«

obstanka. Se več; borbe, napori in preizkušnje so v celoti prekalile poštene Primorce, ne samo v zavedne demokrate, ampak v nepopustljive pobornike za ljudsko demokracijo.

Prvič v zgodovino primorsko ljudstvo samo voli svojo oblast, je ne deli z nikomer, ampak nasprotno postaja ono samo v celoti oblast, edina oblast na svoji zemlji. To se pravi, da je postalo primorsko ljudstvo tudi zavešten graditelj in utrjevalec ljudske demokracije, ki je izročilo svojo ljudsko oblast v roke tistim, katerim najbolj zaupa in katere smatra za ljudstvu najzvestejše.

Seveda pa se pri tem takoj pojavi vprašanje, ali smo že v celoti pomislili na to, da je treba s spremembo ljudi spremeniti tudi vse stare navade in sisteme, ki so bili jasni poslovanju stare protiljudske oblasti. Mi si moramo namreč ne samo izvoliti, ampak tudi izgraditi lik novega narodnega organa ljudske oblasti. Naše ljudstvo si mora osvojiti vse sposobnosti, kako bo uporabilo s pridom ljudsko oblast in demokracijo pridobitve. Pri tem je treba tudi misliti na ureditev odnosov med starimi partizani in aktivisti ter med onimi ljudstvu zvestimi Primorci, katere je val aktivizacije zajel šele po osvoboditvi. Vse te naloge stoji danes pred našo ljudsko oblastjo, pred našimi zbori volivcev. In še mnogo več. Organi nove ljudske oblasti pa morajo paziti, da ne bodo postali mrtvi reševalci tekočih poslov in nujnih zadev, temveč politizatorji ljudskih množic. Pri tem svojem delu bodo dobili polno podporo s strani političnih odborov SIAU. Zavedati se moramo v stvari nečesa in to je, da je v celoti zasluga OF, da so ljudske množice tako zmogovito osvojile svojo ljudsko oblast in da je danes nosilec vsega političnega zdravega ljudskodemokratičnega življenja prav ta SIAU.

Vsa ta dejstva moramo imeti pred očmi vsi, posebno pa tisti, ki jim je ljudstvo dalo svoje zaupanje — novo izvoljeni NOO. Vedeti moramo nekaj, in sicer, vedeti moramo, da so naše volitve dokaz prave demokracije, za katero smo se borili, krvaveli, žrtvovali najdražje, da smo mi, to se pravi, novo izvoljeni odborniki uresničevalci te demokracije, ki ima nalogo, da popelje ljudske množice preko potu in žuljev v zaželjeno blagostanje in srečen jutrišnji dan, ki bo imel dovolj velik kos kruha za vsakega, ki dela. Tega dejstva se moramo zavedati tembolj, ker je danes pred nami, pred vsemi delovnimi ljudskimi množicami velika borba na polju dela, na polju obnove, ker je zmaga demokracije zadobila pri nas šele osnovne pogoje za nadaljni razvoj.

Svojo nalogo bodo novo izvoljeni odbori izvršili v celoti samo, če se bodo tak

Naša pot - pot ljudskih množic - pot ljudske demokracije

Govor tov. Borisa Kraigherja na seji Glavnega odbora SIAU-a na Reki

Tovariši, tovarišice!

Od 12. avgusta, ko smo na kongresu določili program in osnovna načela SIAU-ja, so nastopili nekateri momenti, zaradi katerih se hoče izvršni odbor posvetovati z vsem glavnim odborom. Tako v Julijski krajini kot sicer po svetu se z vso ostrino razvija bitka za državno pripadnost Julijske krajine in Trsta. Nujno je, da glavni odbor SIAU-ja določi o tem vprašanju svoje stališče in organizira borbo za rešitev, ki odgovarja načelom ljudske demokracije, načelom, ki so osnova programa, sprejetega na našem kongresu. Nedvomno je to vprašanje danes najbolj pereče življenjsko vprašanje v Julijski krajini. Vprašanje, na katerega pričakujemo odgovor vsak delavec, kmet, izobraženec, vsak antifasist — Slovan in Italijan v Julijski krajini. Naša dolžnost je zato, da damo jasn odgovor. Bilo bi nevedno slavni tradiciji štiriletno narodno osvobodilne borbe, če ne bi šli z vso odločnostjo tudi v to

bitko, da tudi v njej razbijemo naklepe reakcije, intrige sovražnikov ljudstva, podlosti vseh mogočih politikantov,

ki so še enkrat vrgli v boj vsa svoja sredstva, da bi ogolufali ljudstvo, za kar je štiri leta kravalo in kar mu je Atlantska listina takrat svedčano obljubila. Ne smemo dovoliti, da bi Atlantska listina, da bi načela demokratskega bloka Anglije, Amerike in Sovjetske zveze ostala za prebivalce Julijske krajine krpa papirja, kar hočejo doseči nekateri politikanti, goljufi in špekulanti. Ljudstvo Julijske krajine je v teku štiriletno borbe, nešteto krat manifestiralo svojo voljo, da se Julijska krajina s Trstom priključi demokratski federativni Jugoslaviji. Manifestiralo je to, ko je kravalo v težki vojni, ko je ustvarilo na tem ozemlju dva korpusa Narodno-osvobodilne vojske Jugoslavije in ko so se tej vojski priključile brigade Italijanov iz Julijske krajine. Manifestiralo je to z narodno vstajo, ko je zrušilo staro fašistično oblast, ustvarilo novo ljudsko oblast ter

pod najtežjimi pogoji sovražne okupacije volilo svoje narodno osvobodilne odbore. Priključitev k Jugoslaviji je zato danes edina možna rešitev, ki odgovarja načelom demokracije, načelom samoodločbe, ki mora zagotoviti ekonomski procvit Julijske krajine. Samo tako rešitev more odgovorjati načelom, ki so osnova programa SIAU-ja, sprejetega na našem kongresu.

Mi smo v našem programu govorili o nedeljivosti Trsta od Julijske krajine. Jasno je, da uveljavljanje Wilsonove črte ali kake druge mejne črte, ki razbija ozemlje Julijske krajine, ne bi odgovarjalo niti načelom samoodločbe in demokracije, v ekonomskem pogledu pa bi pomenilo uničenje vsega gospodarstva Julijske krajine.

Načelo nedeljivosti je danes lahko ohranjeno samo s priključitvijo celotnega ozemlja Julijske krajine odgovarjajočim federalnim edincem DF Jugoslavije.

Poseben položaj Trsta je mogoče zadovoljivo rešiti v skladu z našimi načeli samo na osnovi predloga jugoslovanske vlade zunanjim ministrom v Londonu. Priključitev Trsta kot sedme federalne jedinice k DF Jugoslaviji, ohranjanje celotne nedeljivosti teritorija, obenem pa garancija poln razmah Trsta, ki mu priznava njegovo gospodarsko, politično in nacionalno posebnost.

Mi govorimo v svojem programu o čiščenju ostankov fašizma. Tudi to vprašanje moramo postaviti danes v najkonkretniji obliki. Ni mogoče dosledno čiščenje ostankov fašizma, če naj velja stara zakonodaja in če ohranimo stari državni aparat. Dosedanje izkušnje to jasno dokazujejo. Najhujši fašisti najdejo v starem aparatu polno zagovornikov. Nemogoče si je misliti, da bi mogla stara sodišča obsoditi fašiste. Dosledno čiščenje ostankov fašizma je mogoče samo s pomočjo od ljudstva postavljanih in izvoljenih narodnih sodišč in s pomočjo od ljudstva postavljene Narodne zaščite. Tako čiščenje pa ravno predvideva in izvršuje Jugoslavija, ki je dosledno uničila ves stari protiljudski aparat.

V programu govorimo o obrambi naše ljudske oblasti in to o borbi za utrditev te oblasti.

Tudi v tem pogledu je danes jasno, da je samo v okviru Jugoslavije mogoče zagotoviti nadaljnje utrjevanje ljudske oblasti. Poglejmo jasno v oči stvarnemu stanju. V delu Julijske krajine, ki ga je zasedla anglo-ameriška vojska, smo pričeli doslednega demontiranja narodne oblasti. Vsi napor demokratskih sil v Italiji so ostali v tem pogledu brez uspeha. Danes je v Italiji v celoti ohranjen in obnovljen stari državni aparat, zamenjane so samo nekatere osebe, Italijansko ljudstvo se mora posluževati masovnih stavk in demonstracij v borbi za svoje interese. Namesto čiščenja fašističnih elementov, je bilo v zadnjih mesecih obsojenih več antifasističnih borcev, garibaldincev in drugih.

Nasprotno pa

gre Jugoslavija z najhitrejšimi koraki po poti utrjevanja dosledne demokracije,

po poti utrjevanja ljudske oblasti. Sprejela je niz najdemokratskejših zakonov, ki zagotavljajo resnično svobodno volitve, sodelovanje najširših mas v vseh organih ljudske oblasti, narodno enakopravnost vseh narodov in narodnostnih skupin v Jugoslaviji, največjo enakopravnost posameznih federalnih

edinic Jugoslavije že v ustavodajni skupščini.

Vsa ta dejstva dokazujejo, da je utrditev demokratske ljudske oblasti, ki predstavlja osnove programa SIAU-ja, možna samo s priključitvijo teh krajev k Jugoslaviji.

V našem programu govorimo o borbi za izboljšanje življenjskih pogojev delovnega ljudstva.

Tudi v tem pogledu je perspektiva jasna. V Italiji stave delavstva, masovni odpusti, brezizglednost, nemožnost hitre obnove italijanske težke industrije. V Jugoslaviji polna zaposlitev industrije, razvijanje stahanovstva z utrjevanjem napredne, demokratske socialne zakonodaje in socialnega skrbstva. V Italiji spletkarjenje med strankami, ko dosega pri tem beda delovnega ljudstva vedno hujše oblike. V Jugoslaviji agrarna reforma in velika gospodarska aktivnost ob sodelovanju najširših ljudskih plasti.

Končno govori naš program o italijansko-slovenskem bratstvu, ki predstavlja osnovo SIAU-ja.

Italijansko-slovensko bratstvo je tista vez med narodnostmi tega ozemlja, ki lahko edina zagotovi mir v tem delu Evrope, ki lahko zagotovi zmago načela samoodločbe, načela suverenosti ljudstva, načela resnične ljudske demokracije. Samo priključitev Julijske krajine k Jugoslaviji, na način kot to predlaga jugoslovanska vlada, lahko zagotovi nadaljnje utrjevanje italijansko-slovenskega bratstva in lahko ustvari pogoje za razvijanje prijateljskih in dobrih sosedskih odnosov med Jugoslavijo in Italijo.

Ni mogoče utrjevanje italijansko-slovenskega bratstva, če ne opremo svojih odločitev glede državne pripadnosti Julijske krajine in Trsta na zgodovinska dejstva in na priznavanje stvarnih narodnih prilik na tem ozemlju.

Kakšna so ta dejstva? Prvič, priključitev Julijske krajine s Trstom k Italiji je bila plod imperialistične politike stare Italije, ki je Italijo povedla v fašizem. Pomenila je nesramno gaženje načela samoodločbe in vseh načel demokracije. Izvršena je bila proti jasno izraženi volji velike večine prebivalstva Julijske krajine. To so zgodovinska dejstva in brez priznavanja teh dejstev ni mogoče niti italijansko-slovensko bratstvo v Julijski krajini, niti prijateljstvo med obema miroljubnima državama, Italijo in Jugoslavijo.

Drugič je dejstvo, da je velika večina prebivalstva Julijske krajine slovenske narodnosti

in da predstavljajo vsa mesta z italijansko narodnostno večino narodnostne otoke v kompaktnem slovenskem ozemlju. Tudi to je dejstvo, ki ga mora priznati vsak, ki je napravil enkrat za vselej obračun s prakso protiljudskih imperialistov, ki so vedno poskušali falzificirati in mistificirati dejstva. Vsako resnično demokratsko gibanje, vsaka resnična demokratska stranka, ki je dosledno pometla ostanke imperialistične in fašistične prakse iz svojih vrst, mora ta dejstva priznati.

Zahteva po priključitvi Julijske krajine k DF Jugoslaviji z mestom Trstom kot sedmo federalno edinic v DF Jugoslaviji, je torej življenjska potreba ljudstva Julijske krajine in mora zato SIAU zastaviti vse svoje sile v borbo za izpolnitev te osnovne zahteve. To je SIAU dolžna, če hoče ostati zvesta načelom in programu svojega prvega kongresa.

Smatramo, da je dolžnost vseh strank in političnih grupacij, ki so ostale izven SIAU-ja in ki sprejemajo v svoje programe demokratska načela, da se priključijo zahtevi po pripadnosti Julijske krajine k Jugoslaviji. Smatramo, da se danes na tem vprašanju meri resnično demokratski značaj strank in političnih skupin. Zato pozivamo k sodelovanju vse resnične demokrate in vse stranke. Pozivamo jih, da jasno opredelijo svoj odnos do vprašanja državne pripadnosti Julijske krajine.

Na žalost večina italijanskih strank v tem vprašanju ni zavzela dosledno demokratskega načela, ampak se je pustila zavesti nacionalno-šovinističnim provokacijam protiljudskih in

Delavstvo, preko težav, za pravice delovnega ljudstva!

Priloge za sindikalno konferenco enotnih sindikatov delavcev in nameščencev v coni B

Ze od januarja meseca letošnjega leta imamo priliko čitati v našem časopisu o velikih in manjših sindikalnih kongresih in konferencah, ki se vrše po svetu, kjer so udeleženi vsi narodi sveta, ali delavstva posameznih držav in narodov, ki hočejo ustvariti in utrditi trajen mir in zgraditi boljše in srečnejšo bodočnost delovnega ljudstva.

Velike ustvarjalne sile delavskega razreda svobodoljubnih narodov, tistih narodov, ki so že pred vojno kovalje svojo delavsko enotnost, so to enotnost v času najhujše protifašistične borbe proti vsem zaslužnjavcem delovnega ljudstva dokončno ustvarile. Delavski razred je že v času borbe pokazal, da se ne bori le za svoje ozke delavske koristi, to je za zvišanje plač, za skrajšanje delavnega časa itd., temveč, da se bori za osvoboditev vsega ljudstva izpod fašističnega jarma, ker fašizem tlači in uničuje najširše množice delovnega ljudstva. S tem je delavski razred pokazal, da je tudi najbolj narodno zaveden in tako pobil vse reakcionarne trditve, da delavcem ni mar narodna svoboda, ker se vedno lahko selijo iz kraja v kraj. Ker so šle v borbo delavske množice skupno, so iz te borbe izšle tudi najtesnejše povezane in enotnostne vse sile delavcev, kmetov in poštene delovne inteligence, ki bodo za vedno odpravile vse tiste »nepremostljive prepade«, katere je ustvarjala reakcija samo zato, da je tako lahko vihtela svoj oblastni bič nad nami.

Prav zato pa, ker je delavski razred v času borbe žrtvoval toliko krvnega davka, je danes delavski razred zopet prvi, ki pristopa k graditvi boljše in srečnejše bodočnosti vsemu delovnemu ljudstvu, k graditvi in utrditvi svetovnega miru, da si tako utrdi in ohrani s tolikimi žrtvami priborjene sadove krvave štiriletna borbe — ljudsko demokracijo z ljudsko oblastjo, ljudskimi zakoni, narodne in človečanske svobode, v celoti.

Zato pa so bile mednarodne svetovne sindikalne konference v Londonu in Parizu, kongresi in konference v posameznih državah, zato so bili tudi obiski sindikalnih delegacij drugih narodov v najbolj dosledno demokratski državi v ZSSR, zaščitnici malih narodov in delovnega ljudstva sploh. Mednarodna svetovna sindikalna konferenca v Londonu je na svojih zasedanjih sprejela potrebne sklepe in ukrepe, da se je vojna proti hitlerjevski Nemčiji, s pomočjo in sodelovanjem sindikalnih organizacij in delovnega ljudstva prej zaključila in da se je pripravila organizacija ustanovitve »Enotne svetovne sindikalne zveze vseh sindikalnih organizacij«. Na svetovni sindikalni konferenci v Parizu pa je bila že ustanovljena prva svetovna sindikalna konfederacija, ki predstavlja novo silo delovnega ljudstva v službi novega družabnega ustroja in mednarodnega miru in varnosti, ki je obenem tudi jamstvo za boljše in srečnejše življenje delovnega ljudstva.

V Jugoslaviji se jasno vidi silna moč ustvarjalnosti delovnega ljudstva, ki prav tako, kakor je ves čas borbe tudi danes gradi iz svojih lastnih sil svojo boljše bodočnost ter tako daje zgled vsem sosednim narodom in vsemu delovnemu ljudstvu vsega sveta in jim tako ustvarja zaupanje v svoje lastne moči. Vse to pa zmoroje le organizacije, le delov-

no ljudstvo, ki se je otreslo nekdanje ozkosti bivših sindikalnih organizacij, katere je reakcija izrabljala v svoje reakcionarne namene in so se v njihovem okviru smeli delavci boriti samo za ozke gospodarske koristi. To pa za to, ker so jim sicer protiljudske oblasti že itak očitali politično-strankarski značaj in so izrabile vsako priložnost, da so potem lahko zapirale najboljše delavske voditelje in strahovale prave delavske organizacije, ki so se pod modrim vodstvom Komunistične partije in njenih najboljših voditeljev borile za boljše bodočnost.

Mi Primorci, ki že itak vedno želimo biti združeni z vsemi Slovenci in Jugoslavlani pa sedaj, ko smo imeli priliko videti ustvarjalnost slovenskega delavstva, kmetov in delovne inteligence na Jesenicah in v Ljubljani na I. kongresu ESZDNS, od koder smo celo kopico najlepših vtisov prinesli tudi domov, jih povedali vsem našim tovarišem v naših tovarnah, uradih in na polju, zato danes še toliko odločneje zahtevamo priključitev Primorske s Trstom, Istro in Benečijo k Jugoslaviji, ker vemo, da bomo le v Jugoslaviji lahko razvijali tudi našo ustvarjalnost v taki meri, kakor si jo mi želimo.

Da pa bomo tudi mi, ki tako odločno zahtevamo združitev z Jugoslavijo obdržali, utrdili in poglobili vse pridobitve naše krvave borbe, pridobitve, ki smo si jih priborili prav v sodelovanju z vsemi jugoslovanskimi narodi, je treba, da se zavemo, da smo tudi danes dolžni v vsem stopati rami ob rami z Jugoslavlani. Treba je, da se tudi naši enotni sindikati zavedajo, da bomo lahko ohranili vse, kar imamo le s priključitvijo Primorske k Jugoslaviji. Zato pa moramo znati naše članstvo dvigati, da bo doseglo široko obzorje, ki ga enotni sindikati morajo imeti, da bodo kos vsem nalogam pa bodisi političnim, gospodarskim, socialnim, kulturnim, upravnim ali prosvetnim itd. Da bodo spoznali tudi v bistvu vzroke našega tolikoletnega suženjstva in gorje tolikih vojn. Da bo sleherni član enotnih sindikatov spoznal, da smo si priborili vse, kar danes imamo le s tem, ker smo v času oborožene borbe strnjeno sodelovali na vojaškem, političnem in gospodarskem polju itd. in da je naša dolžnost zato danes še toliko večja, da sodelujemo zdaj, ko gre za ohranitev in utrditev naše ljudske oblasti, za katero smo dali kri in potom katere si bomo lahko priborili vse, kar nam manjka za človeka dostojno življenje. Če imamo ljudsko oblast in ljudsko demokracijo potem lahko rečemo, da imamo v rokah že popolno jamstvo za naše jutrišnje boljše življenje.

Da bomo vnesli v naše sindikalne organizacije novega duha, duha delavskega, duha prvega kongresa ESZDNS v Ljubljani, bomo pripravili tudi pri nas v coni B sindikalno konferenco, ki bo zasedala mejnik med starim in novim. Vsi tisti, ki so hodili do sedaj še po starih, ozkih in izvoženih zastarelih poteh, bodo spoznali, da je nastopil nov čas, čas v katerem delamo sami za sebe in da vse, kar si danes pritrgamo, pritrgamo samo za jutrišnje boljše in srečnejše življenje in da se zato s plačami pritrgati. Spoznali bodo, da ne bomo zgradili boljše bodočnosti z zvišanjem plač in zvišanjem cen obenem

nili vse, kar imamo le s priključitvijo Primorske k Jugoslaviji. Zato pa moramo znati naše članstvo dvigati, da bo doseglo široko obzorje, ki ga enotni sindikati morajo imeti, da bodo kos vsem nalogam pa bodisi političnim, gospodarskim, socialnim, kulturnim, upravnim ali prosvetnim itd. Da bodo spoznali tudi v bistvu vzroke našega tolikoletnega suženjstva in gorje tolikih vojn. Da bo sleherni član enotnih sindikatov spoznal, da smo si priborili vse, kar danes imamo le s tem, ker smo v času oborožene borbe strnjeno sodelovali na vojaškem, političnem in gospodarskem polju itd. in da je naša dolžnost zato danes še toliko večja, da sodelujemo zdaj, ko gre za ohranitev in utrditev naše ljudske oblasti, za katero smo dali kri in potom katere si bomo lahko priborili vse, kar nam manjka za človeka dostojno življenje. Če imamo ljudsko oblast in ljudsko demokracijo potem lahko rečemo, da imamo v rokah že popolno jamstvo za naše jutrišnje boljše življenje.

Da bomo vnesli v naše sindikalne organizacije novega duha, duha delavskega, duha prvega kongresa ESZDNS v Ljubljani, bomo pripravili tudi pri nas v coni B sindikalno konferenco, ki bo zasedala mejnik med starim in novim. Vsi tisti, ki so hodili do sedaj še po starih, ozkih in izvoženih zastarelih poteh, bodo spoznali, da je nastopil nov čas, čas v katerem delamo sami za sebe in da vse, kar si danes pritrgamo, pritrgamo samo za jutrišnje boljše in srečnejše življenje in da se zato s plačami pritrgati. Spoznali bodo, da ne bomo zgradili boljše bodočnosti z zvišanjem plač in zvišanjem cen obenem

in istem času, temveč da si bomo zgradili boljše življenje s povečavo produkcije in z borbo proti špekulantom, črnoborzičancem in navijalcem cen. In s širokim pogledom v vsa dogajanja okrog nas in z zanimanjem za vse, kar gre ljudstvu v korist in v škodo. Zato bodo naše podružnice in posamezni delavci in nameščenci že pred konferenco udarniško tekmovali, da bodo na konferenci podali obračun o svojem delu in ugotovili vse napake dosedanjega dela ter zbrali novih sil za polet naših sindikalnih organizacij v današnjih dneh, ko imamo vse možnosti in pogoje, da se naši sindikati razvijajo in zavzemajo tista mesta, ki jim po vsej pravici pripadajo. Strokovni sveti bodo skrbeli za ustanavljanje novih podružnic, podružnice pa bodo skrbale, da bodo med svoje članstvo zajele slehernega delavca in nameščenca, da se bodo skupno politično, kulturno-prosvetno, gospodarsko in strokovno izobraževali na svojih širših sestankih in zborovanjih. Skrbeli bodo za medsebojno socialno pomoč, za povečavo s kmeti, jih podpirali pri njihovem napornem delu in delu za obnovo požganih domov ter s svojim udarništvom na vseh popriških dokazali, da poznamo odnose dela do ljudske oblasti, katero prav s svojim udarniškim delom najbolj utrjujemo.

Pametno bi bilo, da vse podružnice na svojih sestankih temeljito prouče priprave za I. kongres v Ljubljani, govore na I. kongresu, da bo tudi naša konferenca vredna velikih vzorov, ki jih imamo in dosegla svoj pravi namen, ki bo v korist nam samim in v korist vsega primorskega ljudstva.

Primorska voli

Prvič v zgodovini Primorci stopajo k volilnim skrinjicam, da oddajo svobodno in tajno svoj glas za kandidate, za ljudi iz svoje srede, za svoje najboljše vaščane

Bežen obračun dela ljudskih množic

Primorsko ljudstvo je zavihalo ro-kave in prišlo za delo takoj, ko je umolknila naša zadnja uporniška puška. Naši Vojskarji, Cepovanci in Lokvanjci pa so že v času narodno osvobodilne borbe obnavljali; to se pravi, da so z eno roko gradili porušeno, z drugo pa osvobodeno branili. Naše delovno ljudstvo je vstalo in gradi, gradi in zopet gradi. Neuklonljiva volja mu daje poleta, prav takega poleta pri delu, kakor ga je vodilo v času borbe, saj nadaljuje samo začeto pot proti istemu cilju — za boljše bodočnost.

Po osvoboditvi je bila naša domovina ena sama ruševina: razbite ceste, požgani domovi, razrušeni mostovi, vse to je klicalo k delu. Ljudstvo je spoznalo vso to revščino, v katero nas je porinil fašistični sovražnik in je v svesti si svoje moči zagrabilo za delo, da obnovi svojo domovino s svojimi lastnimi silami. Danes naše ljudstvo ne dovoli več, da bi kdor koli zopet prekupeval z našo nesrečo in z našimi požganimi hišami na ta način, da bi si za par vagonov cementa ali apna spet kupil naša prirodna bogastva, naše rudnike, da bi si spet kupil našo delovno moč za par vreč plesnive moke s tem, da bi zasegel naše tovarne.

>Pojdimo na delo!< so rekla naša dekleta in žene in se postavile možu ob stran prav tako vztrajno, kakor v času borbe. Dvignili so se pionirji, vstala je mladina, to se pravi, dviga se delovna moč našega primorskega ljudstva. Videli smo žene s krampi in lopatami v Cerknem, Idriji, Postojni, videli mladinske čete in bataljone širom Primorske. Vsem se je v očeh isknila samo ena neugasljiva želja, vse za obnovo porušene domovine.

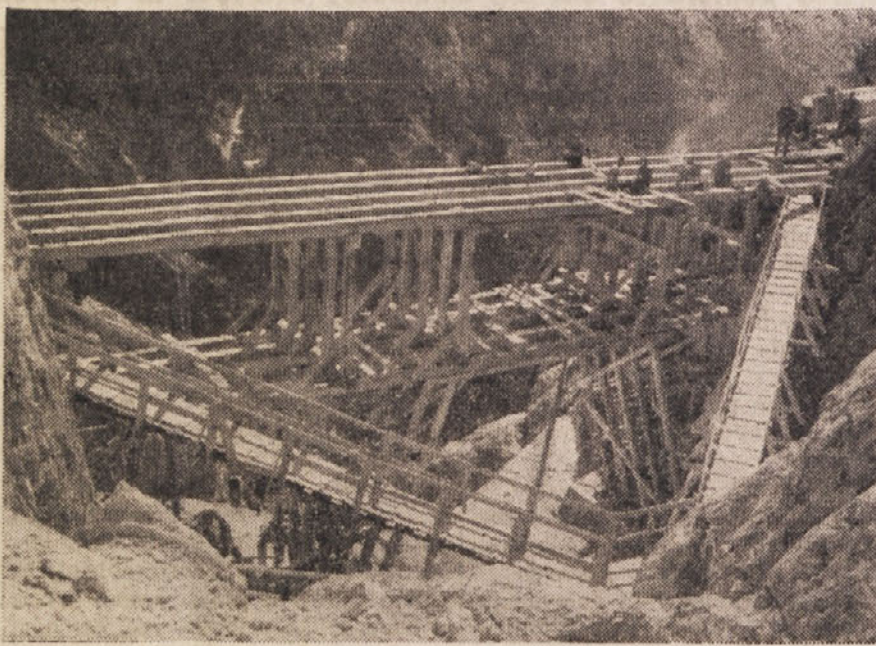
In uspehi teh naših naporov niso izostali. Sicer še nismo mnogo naredili, če pomislimo, da je 58 vasi popolnoma razbitih in porušeni, če sploh ne štejemo tistih, ki so delno poškodovane, pa vendar smo veliko naredili v primeri z našimi močmi, z našimi skromnimi sredstvi. In ves ta uspeh je porojen samo iz dejstva, da je naše ljudstvo vztrajno, da ga vodi v delu jeklena volja, da je naše ljudstvo, da je vse poštene Primorce v celoti prekvasila osvobodilna borba.

Vse ceste so pri nas danes vozne. Nad 30 mostov je bilo zgrajenih in cela vrsta cestnih presek premoščenih. Cesta proti Sv. Luciji je bila na Slapu v dolžini 40 m presekana, — in danes, če se pelješ tod preko, sploh ne veš, da je tu zija kdaj pogubonosni prepad in da si moral kdaj sploh iti daleč okoli peš po hribu, da si prišel mimo prepada. Kdor hodi danes iz Ajdovščine proti Predmeji, gre preko 30 m dolgega mostu, ki se razpenja od skale do skale, gre preko mostu, ki so ga zgradile pridne roke našega ljudstva. Sedaj gradijo tri mostove, in sicer na Zelinu, v Klancu, na cesti proti Kopru in Koritnici proti Podbrdu. Čaka pa še en most v Pirhovi Luknji pri Zelinu in potem se boš lahko vozil z vsakim kamionom brez ovinkov po cestah s trdnimi lesenimi ali pa betoniranimi mostovi.

V naših porušeni vseh vlada prava delovna vnema. Komaj odlože kmetje poljsko orodje, ko primejo za kramp ali sekiro in žago; žene in mladina pa jim pri delu pomagajo. Povsod gore apnenice, povsod odmeva pesem dela, ljudska iniciativa živi, ljudska oblast dela, in stavlja vse svoje sile na razpolago, da bi lahko ljudstvu v čim večji meri pomagala.

Na Lokvah, kjer je bilo dolgo časa središče IX. korpusa in sedež Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora in je sovražnik razdejal vse do poslednje stavbe, na tistih Lokvah stoji danes 21 ličnih barak, ki nudijo začasno stanovanje prizadetim družinam. V tem času pa so že obnovili dve stanovanjski hiši in štiri hleve in sedaj obnavljajo še tri druge stavbe, in to vaščani sami s svojimi močmi. Tudi v Cepovanu stoji že 16 barak, nekaj pa jih je razmeščenih po drugih vaseh, tako da jih danes stoji vsega skupaj 60, v gradnji pa jih je še 30. V celoti je bilo obnovljenih pri nas 450 stavb, v popravilu pa je še nadaljnjih 200 stavb, tako da lahko rečemo, da bodo do te zime prebrodne najnujnejše stanovanjske stiske.

To je bežen obračun dela ljudskih množic po petih mesecih, ki daje samo nove vzpodbude za nadaljnje delo, za nadaljno obnovo in gradnjo naše primorske zemlje.

Obnova mostu pri Predmeji.

Pri nas je ljudska demokracija dejstvo in ne besede

Izvršen je nov napredek v organizaciji naše nove ljudske oblasti, — seveda — tostran »modre črte«. Italijani pod jugoslovansko vojaško upravo imajo svojo lastno šolsko prosvetno upravo, vzpostavljeno na zboru italijanskih vzgojiteljev, profesorjev in učiteljev v Kopru.

Med delom italijanskega prebivalstva na Primorskem in v Trstu je še nekaj takih, ki se boje »slovanske maščevalnosti«. A to so le tisti, ki so prespali narodno osvobodilno borbo in ne poznajo njenih načel, ki se vedno bolj dosledno in vsestransko uresničujejo. Jugoslovani, ki smo toliko trpeli pod bolestinami izrodki šovinizmov in imperializmov, smo v teku še tako za nas krvave vojne dozoreli v novo razvojno dobo, dobo narodne svobode in duhu napredne demokracije, ki se zaveda, da ne more biti narod svoboden, ki drugemu narodu krati svobodo. Iz tega spoznanja se je rodil duh enakopravnosti in bratstva med jugoslovanskimi narodi, ki se uresničuje v federativni ureditvi države. V vsaki federativni ednici ima vsak narod jamstvo za svoj napredek.

V preteklih dneh je dala Jugoslavija jamstvo, da bo veljala ista federativna ureditev tudi za Trst. Italijanska večina ima tu v organski obliki kot sedma jugoslovanska federativna država zajamčen svoj obstoj in napredek.

Oni večni, neverni Tomaži in dvomljivci, še prepolni duha preteklosti, duha šovinizmov in nacionalističnih skrajnosti, ki se kažejo za skrbljeni za usodo primorskih Italijanov izven Trsta, so danes zadovoljni. Ako jim ni zadoščalo najbolj demokratska samouprava krajevnih, okrajnih NOO, z lastno izvršno oblastjo, ki sama zagotavlja izvrševanje ljudske volje in ustrežanje njenim potrebam, tudi narodnostnim, imajo danes pred seboj novo organsko upravno obliko, ki primorskim Italijanom jamči njih razvoj in napredek na onem področju, ki je najbolj sporno in najbolj ogroženo na vročih tleh, kjer prebivajo mešane narodnosti: na kulturnem področju, jezikovnem. Italijansko prebivalstvo v »coni B« si je izvolilo svoj najvišji šolski in kulturni izvršni organ v obliki »Ita-

lijanske prosvetne komisije«, na zboru v Kopru.

Člani komisije so bili svobodno izvoljeni. Nihče ni vprašal nikogar, kakšno je njegovo politično mišljenje.

Načelo samouprave velja zanjo enako kot za vsak narodno osvobodilni odbor. Zato pa je tudi kompetenca te komisije enaka: izvršna in ne le posvetovalna, oziroma še več je merodajna. Če je potrebna vsaj formalna odobritev njenih sklepov, je to potrebno zaradi mednarodno pravnih uredb, ki zahtevajo sedaj še nadzor vojne uprave.

V upravni delokrog komisije spadajo vsa vprašanja uredbe italijan-

ske osnovne in srednje šole, učni načrti in šolske knjige, nastavljanje učnega osebja itd. To so prava, ki pripadajo običajno osrednji državni prosvetni upravi, zato tu lahko upravičeno govorimo o nekaki italijanski kulturni federalni samoupravi.

Mesto maščevalnosti, »dednega sovraštva« med narodi, vstaja tu nov svet, svet enakopravnosti, spoštovanja in bratstva.

Antifašistično narodno osvobodilno gibanje se dnevno izkazuje s svojo krepko in bogato vodilno silo, ki preoblikuje svet in mu kaže pot v lepšo bodočnost. Resolucija Glavnega odbora slovansko-italijanske antifašistične unije, sprejeta na plenarni seji dne 30. septembra na Reki, ki jamči jezikovna in kulturna prava vseh narodov Primorske, posebno Italijanov, je s tem ukrepom oživitvena.

Zakaj, kje in kako volimo

Medtem, ko se drugod demokracija zatira, ko se odstavlja demokratsko izvoljene organe ljudske oblasti, ko se spet postavlja manjšina na vladno nad večino, v istem se v zoni B pripravljamo in ponekod že izvajamo volitve v tistih krajih, kjer doslej še niso bile izvedene, zato, da se zagaranira demokratičnost organov naše ljudske oblasti in popolna možnost sodelovanja vsakega posameznika pri volitvah predstavnikov ljudske oblasti v vasi, zato so predpisane razpisane tajne volitve. Volili bomo krajevne narodno osvobodilne odbore, in sicer predsednika, tajnika in od pet do devet članov, kar odloži krajevna volilna komisija z ozirom na velikost volilne ednice in odposlanca v okrajno skupščino. Vsaka volilna ednica voli svojega odposlanca v okrajno skupščino, če nima več kot 500 prebivalcev enega, če jih ima pa več kakor 500 pa za vsakih nadaljnjih 250 enega več. Kako velika naj